

Eelen ontvangt met zijn troepje den schok en stuit de vaart van den onverwachten vijand. Een verwoed gevecht ontstaat. Aan beide zijden sneuvelen gansche gelederen. Gelukkig kan de moedige schaar het uithouden en de drieste aanvallen van Durutt's escadrons stuiten als op een rots. Op het aanhoudend geweervuur komen de patriotten van alle kanten toegestroomd en de Franschen krijgen het warm.

Durutt schuimbekte van woede. Hij had gehoopt de brigands te zullen overrompelen, en nu moest hij zelf den aftocht blazen en langs de Naamsche poort in de stad vluchten, want de Dietsche poort was door de patriotten bezet.

De avond was intusschen gevallen en alle vijandelikheden werden gestaakt.

Pieter Corbeels, die intusschen kwam afzakken met zijn leger van drieduizend man, kon niet veel verandering in den toestand brengen. Dog berichtte hem dat generaal Jardon van Antwerpen in aantocht was, met bevel om alles neer te blaken.

Onmiddellijk brak hij zijn kamp op, en beging hierdoor weer een onvergeeflijke fout, wyl hij de verbintenissen tusschen Maastricht-Diest-Leuven tusschen de Fransche legers herstelde.

Hij zakte naar Herenthals af.

's Anderdaags 's morgens meende Eelen de belegering der stad te beginnen, doch in den nacht ontving hij een bericht van Pieter Corbeels, dat hem dringend naar Herenthals riep.

Het was hem onmogelijk zijn troepen te vergaderen, vermits zij zich in kleine benden door de omliggende dorpen hadden verspreid.

Velen weigerden hem te volgen.

Vóór dag en dauw brak hij op en sloeg den weg in naar Herenthals.

Durutt liet Leuven aan een klein garnizoen over en, een nieuwen aanval vreezend, trok hij naar Brussel.

Op dien stond was er een ware ontredde in de twee kampen. In Brabant bleef de strijd onbeslist.

In de Kempen en Limburg zou het pleit voor goed worden beslecht.

HOOFDSTUK VI.

HERENTHALS IN BRAND.

Na het woedend gevecht in de dennebosschen, waarvan we in een vorig hoofdstuk gewaagden, en dat geen uitslag had opgeleverd, was Jardon achteruit gerukt, met het hart vol woede en wraaklust, des te meer, wyl hij het als een vernedering beschouwde, te moeten wijken voor hen, die hij als een tuchteloozen troep bandieten had afgeschilderd.

Denzelfden avond van het gevecht zond hij een koerier naar Bergen-op-Zoom, waar de divisie-generaal der Franschen, Desjardin, zijn troepen had vergaderd. De wegen naar Antwerpen en Mechelen waren bezet en versperd door de patriotten; van daar kon hij geen hulp ontvangen. Hij was geheel afgezonderd en meende dat Antoine Constant van Roux-Miroir hem uit Limburg op het lijf zou vallen. In dit geval werd hij tusschen twee vuren geplaatst, namelijk Corbeels met zijn troepen van Herenthals en de Limburgsche patriotten.

Het antwoord van Desjardin bleef niet achter.

Het luidde letterlijk als volgt:

« Ik verwittig u, citoyen, dat zes kompagnies voetvolk, » een escadron jagers en twee kanonnen morgen van Breda » zullen vertrekken, en over Turnhout naar Herenthals zullen rukken. Vandaar zullen ze op Mechelen of Antwerpen » trekken om zich bij generaal Durutt of generaal Béguinot » not aan te sluiten. Ik zal er nog vier stukken grof geschut » bij voegen, die daarna ter beschikking van generaal Bonnard kunnen gesteld worden. Ik heb mijn troepen de

» strengste bevelen gegeven en hun opgelegd, niets te sparen of te ontzien, en al de muiters onderweg te verpletteren ».

Inderdaad, die kolonne viel Turnhout binnen als een stormwind. De patriotten waren echter van de komst der Sanskulotten ingelicht, en konden naar Herenthals afzakken.

Turnhout was opnieuw in de macht van den dwingeland en zou er niet meer aan ontkomen.

Jardon herademde bij het ontvangen van die tijding.

Met zulke macht kon hij een bloedige weerwraak nemen op de brigands.

Ruiterij en artillerie waren twee vreeselijke wapens in zijn handen.

Gansch den nacht van den 27n tot den 28n October bleven de aanvoerders van den krijg vereenigd in het huis van den heer Heylen.

Heylen is een schoone figuur uit die episode van den boerenoorlog.

Gewezen notaris van Herenthals, had hij, sinds de Fransche verdrukking over Vlaanderen woedde, al zijn krachten tegen den vijand aangewend. Zijn fortuin had hij er voor geofferd en ook zijn leven zette hij op het spel.

Wel staat hij niet op het voorplan, maar in een Fransche briefwisseling vinden wij den volgende zin:

« De gewezen notaris Heylen is de ziel van het oproer » te Herenthals. Neem hem gevangen met gansch zijne familie, eer hij er in slaagt over de Hollandsche grens te vluchten ».

De woning van den edelen man stond in de kom van het dorp, dat toen niet meer dan tienduizend zielen telde.

De vensterluiken waren dicht gesloten en van buiten kon men niet het minste licht bespeuren.

Pieter Corbeels wandelde, in gedachten verzonken, met de handen op den rug heen en weer door de groote, ruime kamer.

Eelen, met zijn jong, bleek gelaat en peinzende oogen achter de brilglazen, bestudeerde de landkaart, die vóór hem lag opengespreid, terwijl de notaris Heylen over zijn schouder heenkeek.

Ook Pieter Corbeels naderde en boog over het papier. Hij zag al de namen van steden, dorpen en gehuchten en legde er de zware hand op.

— Dat zit daar allemaal vol, sprak hij driftig.

— Waarmee? vroeg Eelen koel.

— Met Vlamingen, alle duivels, met Vlamingen. Waarom staan zij allen niet op, allen, tot den laatsten man toe?

— Neem uw hand weg, Pieter, sprak de jongeling bedaard.

Corbeels was opgewonden en zijn warm bloed kookte.

— Het turen op dat papier, Eelen, zal ons niet wijzer maken. Wij moeten hier te Herenthals blijven en hier overwinnen... of sterven.

— Ik ben van meening, antwoordde Eelen, dat wij nog dezen nacht moeten opkramen.

— En dan?

— Op Lier inrukken. Daar zullen wij de patriotten ontmoeten, die te Duffel op het kasteel van Muggenberg hun intrek hebben genomen. Durutt moet verslagen worden, daarna Béguinot, en dan rukken wij op Antwerpen.

— Om Jardon hier meester te laten, Jardon, die reeds half verslagen is?

— Hier zal men ons verpletteren.

— Wie! Wie zal ons verpletteren? vroeg Corbeels, en sloeg driftig de kloeke armen overeen. Jardon toch niet!

— Jardon zelf, want hij zou geen krijgsman zijn, als hij geen versterking had gevraagd, en dit heeft hij, wees daar zeker van.

— Versterking! Voor den drommel, waar zal hij ze halen? Waar? Waar? In Limburg? Bij Chabert?

— Neen, die heeft zijn handen vol met Eugene Constant.

— Van Béguinot? Van Durutt? Die hebben de patriotten van Lier, van Duffel en van Mechelen op den hals, met

heel Klein-Brabant er bij. Het zijn uw eigen woorden, beste Eelen.

— Ook van daar niet, maar van hier.

En zijn vinger schoof langzaam over de landkaart, van Herenthals naar Thielen, Turnhout, tot Bergen-op-Zoom.

— Daar zit Desjardin met voldoende troepen om ons te verpletteren, en die weg is open.

— Eelen, gij ziet dingen op die kaart, die alleen in uw verbeelding bestaan. Laat ons hier blijven en Herenthals in onze macht houden.

— Ik vrees dat wij zelfs de kans niet meer zullen hebben om hier weg te geraken, Pieter... De vijand kan niet ver meer zijn, of Jardon is de Judassolde niet waard, die hij van de Fransche republiek ontvangt.

De woorden waren nog niet van zijn lippen, of er werd met zware vingertoppen een trommelmarsch op de vensterluiken geroffeld.

— Dog! riep Pieter, verheugd naar de deur stormend, waarvan hij de grendels onmiddellijk wegchoof.

De dwerg kwam binnen en zijn ronde, vlamme blikken keken onderzoekend door de kamer.

Eelen en Heylen bekeken hem nieuwsgierig.

— Wat nieuws, Dog? riep Pieter.

— Ze komen! zeide de dwerg kort.

— Van Bergen-op-Zoom, over Turnhout, voegde Eelen er bij.

Het zonderlinge hoofd bleef verwonderd naar den jongeling gericht.

— Hoe weet ge dat reeds? Niemand kan toch voor mij hier zijn geweest!

— Is het waar? vroeg Pieter wrevelig.

— Ja, voetvolk, ruitery en kanonnen.

— Gezonder door generaal Desjardin, sprak Eelen.

— Inderdaad.

— Waar hebben de versterkingstroepen die van Jardon ontmoet? vroeg Eelen. Te Lichtaert, zeker?

— Gij weet alles? antwoordde Dog.

— Dan is de aanval tegen morgen voormiddag; zij hebben ruitery en kannonnen en kunnen er niet aan denken in den nacht ons onverhoeds op het lijf te vallen. Zij zouden er te groote voordeelen door verspillen. In ieder geval, Pieter, wij zullen onze voorzorgen nemen.

De jongeling wierp zijn mantel over de schouders en maakte zich gereed om te vertrekken.

— Ik ben moede, sprak de dwerg.

Verscheidene nachten had die verharde man, met een gloeiende ziel in het stalen lichaam, geen rust meer gehad.

Als een hond strekte hij zich neer voor den haard, sloot de ronde, vurige oogen en sliep terstond in.

Pieter ging naar hem toe en legde heel zachtjes, niet minder teeder dan eene moeder haar kindje zou hebben gedekt, een wollen deken over het gedrochtelijk lichaam.

— Slaap rustig, mijn lieve Dog, sprak hij, put nieuwe krachten, want uw kloeke armen zullen morgen een vreeselijken oogst te maaien hebben.

— Kom, sprak Eelen.

— Hier ben ik. Heylen, gij zult onzen goeden Dog bewaken, niet waar, en zorgen dat er niets aan miskome.

— Wees gerust, Pieter, ik heb hem even lief als gij, antwoordde de notaris.

Corbeels en Eelen vertrokken.

Meest in al de huizen was er nog licht. Hier en daar zaten de patriotten in gezelligen kout bij groote bierpotten bijeen, of lieten de teerlingen rollen in den houten rijfelbak.

Zij hadden het leven van het kamp zoo aangenaam mogelijk ingericht. Moedig in het gevecht, meenden zij terecht dat het niet hielp zich in klachten en jeremiaden uit te laten. Bereid om hun bloed te vergieten voor het vaderland, was het goed dat zij tusschen twee gevechten zich zooveel mogelijk aan het vermaak overgaven.

Wie wist wat het morgen zou zijn?

Inderdaad, voor velen was het de vooravond van hun laatste dag. Waaraan zouden zij denken? Zij wisten immers dat hunne aanvoerders, in wie zij volle vertrouwen stelden, met het hoofd gebukt liepen, om over den toestand na te denken; dat zij de armen moesten zijn, om de gedachte ten uitvoer te brengen.

Hier en daar hoorde men nochtans levendige gesprekken

over den krijg; men maakte de zonderlingste en onwaarschijnlijkste veronderstellingen en bracht de meest fantastische berichten in het midden. Allen waren optimistisch gestemd, en niet een twijfelde aan de eindzegepraal der goede zaak. Zij streden voor het recht, zij moesten overwinnen: dit was heel hun redeneering, hun diepe overtuiging.

Zij wisten niet dat het goede recht geen macht is, vooral niet in oorlogstijd, wanneer het recht van den sterkste alleen geldt.

De tamboer sloeg eenige oogenblikken later door de groote straat van Herenthals het sein van bijeenkomst en bleef voor het kerkhof eentonig staan roffelen.

Corbeels, die altijd bezorgd was voor Dog, had de voorzorg genomen een der soldaten naar het huis van den gewezen notaris Heylen te zenden, om te zeggen dat er geen onraad was en hij maar rustig moest voortslapen.

Het was een zonderling schouwspel, al die mannen gewapend naar buiten te zien stormen, het kerkplein op. Het duurde geen vijf minuten, of er waren omtrent drieduizend man vergaderd.

Eelen stond tegen den muur van het kerkhof in de duisternis van een inham en keek met aandacht naar het zonderling tooneel.

— In gelid! riep Pieter Corbeels.

Dit bevel scheen trager ten uitvoer gebracht te worden dan Eelen wenschte, want hij staarde wrevelig achter zijn brilglazen naar al dat dooreenloopen, warrelen en wemelen.

Moed en goede wil genoeg, maar geen oefening.

Sommigen hadden hun wapens vergeten en keerden terug om ze te halen; anderen hadden twist over een vuurroer of een sabel, en het moest dan uitgemaakt worden wie de eigenaar was. Door de groote wanorde en het rumoer van stemmen gingen de kommandos verloren.

Op dit oogenblik daalde er een drukkende droefheid in het harte van Eelen. Wat was toch een leger zonder tucht?

Corbeels, die alles verwachtte van den moed, zag integendeel een goed teeken in de rumoerige geestdrift zijner mannen. Al dat leven, en al die bewegingen, waren in zijn verbeelding een kracht, die onweerstaanbaar de drommen van den vijand overrompelen zou.

— Jongens, sprak hij, toen hij stilte verkregen had, de Franschman is te Lichtaert. Hij zou het plan wel in zijn schild kunnen voeren ons heden nacht te overrompelen. Dit zal een leelijke misrekening wezen: onze schildwachten zijn uitgezet en de voorposten verdubbeld.

— Hoerah! Bravo! riepen de jongens. Laat ze maar komen, wij zullen ze zoo onthalen, dat ze er den moed voor altijd onder verliezen.

— Ik heb u bijeengeroepen, jongens, om u te verwittigen dat gij dezen nacht met de wapens in den arm moet slapen. Bij het eerste geweerschot, bij het minste geroffel der trom, snelt ge allen hier heen, naar het kerkplein.

— Ja! Ja!

— Keert nu allen terug naar het huis, waar gij geherbergd zijt. Het is verboden langer op te blijven met licht. Gij moet rust genieten, want morgen, vrienden, zult gij den San kulot op het lijf krijgen en hij moet voor goed verpletterd worden. Gaat!

De patriotten gingen met dezelfde luideruchtigheid uiteen.

Corbeels en Eelen hadden echter werk met de kleine retetwistende groepjes naar huis te krijgen. Een uur later lag Herenthals in diepe rust en doodsche stilte gedompeld.

Corbeels en Eelen bezochten de voorposten en de schildwachten. Nergens was er iets ongewoons gebeurd.

Eerst later in den nacht namen zij eenige rust in het huis van notaris Heylen. De dwerg lag nog altijd te ronken bij den haard, doch, toen zij bij de eerste morgenklaarte op hun stoel wakker werden, was de dappere kerel weg.

— Ge moet niet vragen, waar hij naartoe is, sprak Corbeels. Nu zullen wij wel tijdig ingelicht zijn over de komst van den vijand.

Met de eerste stralen der zon, die Herenthals in een feestelijk rozig licht hulden, begon er rumoer en beweging te komen.

De schildwachten werden afgelost en de voorposten ingeroepen.

Om acht uur 's morgens waren de drieduizend patriotten op het kerkplein bijeen getrommeld.

Corbeels en Eelen hadden al hun krijgsschikkingen genomen.

De beste schutters en bezitters van vuurroeren, die in goeden staat verkeerden, zouden langs den grooten weg gaan liggen, om den vijand op een hagel van kogels te ontvangen. Ze zouden het zoo lang mogelijk uithouden en dan de wijk naar het dorp nemen. Elk huis zou een verschan-sing wezen, van waar men op de binnentrekkende Sansku-lotten kon vuren. Zij, wier wapens bestonden uit pieken, zeisen of sabels, werden achter de kerk geplaatst. Op een teeken van Eelen zouden zij den vijand lijf tegen lijf aan-vallen en bevechten.

Corbeels zou de schutters aanvoeren. Hoop, geestdrift en moed straalden uit zijn oogen en zijn ziel hunkerde naar den strijd.

Het gelaat van Eelen was, integendeel, koud, kalm, on-doordringbaar. In korte zinnen, hardklinkend als staal, deelde hij zijn bevelen mee. Elk huis werd door hem bezet met mannen, die hij uitkoos, aan wie hij uitlegde wat er gebeuren zou. Niemand mocht zijn post verlaten en hij gaf te verstaan, dat onbesuisde moed of vermetele stoutheid even nadeelig waren als laffe aarzeling. Koelbloedig, hard-nekkig, kalm, moesten zij de Sanskulotten bevechten.

— Niet vuren onder de massa, luidde zijn scherp woord. Kiest uw man uit, mikt en velt hem neer... Laadt uw ge-weer zonder overijling, geeft acht en treft! Er wordt door-gaans te veel poeder verschoten. Elk schot moet een man zijn. Op die wijze zult gij den schrik jagen in de gelederen van den vijand.

De bleeke herfstzon wemelde over de groene weiden en stoppelvelden, die zich tusschen Herenthals, achter de Kleine Nethe tot de bosschen van Lichtaert uitstrekken.

Achter heesters en struikgewas, zoo dicht mogelijk bij den steenweg, die grijs en rechtlijnig Noord-Oostwaarts loopt, had Pieter Corbeels zijn driehonderd beste schutters geplaatst.

— Kapitein, er beweegt iets ginder, sprak een der man-nen.

— Waar? vroeg Pieter.

— Langs de baan, aan dezen kant.

Inderdaad, men zag iets loopen in de gracht, iets dat snel naderde.

De nieuwsgierigheid werd spoedig bevredigd; het hoofd van Dog en zijn gedrochtelijke breede gestalte verschenen plots op de baan.

Pieter ging naar hem toe.

— Wat nieuws?

— Ze komen! Binnen een half uur zijn ze hier.

Het was toen tien uur.

— Ziet men ons liggen? vroeg Corbeels.

— Ja en neen, zei Dog. Ik heb toch geweren zien flik-keren tusschen de struiken. Waar is mijn vuurroer?

— Het wacht u bij mij. Kom.

De twee mannen verlieten den weg en begaven zich naar de andere gezellen in het heestergewas.

Het was drukkend stil; aller harten klopten. Plechtig oogenblik, het oogenblik vóór den strijd.

Men denkt aan hen, die men lief heeft, aan het verleden. Men denkt aan de toekomst, die misschien niet meer zal bestaan...

Nu is men frisch en gezond; de geest denkt; het harte gevoelt, de oogen tintelen en glansen van levenslust, en straks misschien zal men een verminkte vleeschklomp wezen, die in een kuil wordt gedolven.

Het wachten mat af en ontzenuwt.

Er kruipt een half uur voorbij, zonder dat de eenzame, lange baan iets te zien geeft.

Tot hiertoe bleven de jongens stilzwijgend, onbeweeglijk, ze hielden de handen aan het vuurroer en den blik in de verte gericht.

De spanning begint eindelijk te verminderen.

— Waar blijft dat gespuis? roept er een, mijn vinger jeukt om den haan van mijn geweer over te halen.

— Ze durven niet, antwoordt een ander.

— Ze moesten nu eens teruggekeerd zijn naar Turnhout, dan kunnen we hier tot dezen avond blijven koekeloeren.

— Ik wou het voor geen hesp. We zijn er nu op voorbe-reid, er moet geborsteld worden.

— Wil ik eens gaan zien, kapitein?

Doch Pieter schudde weigerend het hoofd.

Minuten gaan voorbij; het wordt elf uur. Nog niets...

— Hoe zou dat komen? vraagt Corbeels aan Dog.

— Ik begrijp er niets van, zegt deze. Ze moeten hier zijn. Of zouden ze ons uit gindsche bosschen beloeren?... Wij zijn hier toch buiten schot.

— Ik wou ook dat ze kwamen, sprak Corbeels.

Overall werd er luidop gesproken. Enkele patriotten had-den reeds hun geweer naast zich op den grond gelegd en een korst brood te voorschijn gehaald.

Anderen dreven het nog verder en begonnen met de teer-lingen te werpen, terwijl hier en daar spotliedjes op de Franschen werden aangeheven.

— Daar zijn ze!

De kwinkslagen en zangen stierven op de lippen en een koude rilling liep door de gelederen.

Ginds op het einde der blond-grijze baan vertoonden zich een tiental jagers te paard en naderden in korten, schok-kenden draf, zeer langzaam, als deden ze eene wandeling.

— Niet vuren! riep Corbeels. Niet vuren vóór het kom-mando. En dan nog maar deze rij!

Hij duidde een twintigtal zijner manschappen aan.

De ruiters vertraagden nog hun draf en onderzochten rechts en links de velden en weiden.

Aarzelend reden ze, voor een aanval beducht.

— Halt!

Het kommando bereikte slechts flauw de boeren.

De ruiters hielden stil, maar oogenblikkelijk kwamen er twee vooruit aan weerszijden van den steenweg.

Toen zij onder schot waren, greep Corbeels zijn geweer.

— Dog, neem gij dien langs dezen kant... Ik pak den an-deren!

Een dubbel schot weerklonk...

De twee ruiters stortten uit het zadel en hun verschrikte paarden steigerden zonder berijders in de weide rond.

De kleine, witte wolkjes tusschen de takken toonen den vijand aan, waar de patriotten verborgen zitten.

Er weergalmt een kommando en de jagers drijven weer het bosch in.

Nog verstrijkt er een kwartier.

Op de baan ziet men niets dan twee zwarte vlekken, de lijken der verkenneren, terwijl de paarden met ledige zadels en bengelende stijgbeugels nu rustig grazen in den groenen beemd.

Opgepast, het spel zal voor goed beginnen.

Ginds flakkert de zon in het staal der bajonetten en ver-schijnen de Sanskulotten met het witte St. Andreaskruis, gevormd door de lederen riemen van sabel en patroon-tasch, op den donkerblauwen pijjakker.

Hun tweepuntige steken, waarboven een kwats vlamt, maken een diepen indruk op de patriotten.

Dat is voor hen de kleedij van den gevreesden en vree-selijken dwingeland.

Ze komen in dichte gelederen en gezetten pas.

Eer zij onder het bereik der kogels zijn, splitsen de ran-gen en verlaten de soldaten den steenweg, om rechts en links in lange-rijen door de gracht voort te stappen.

— Verduiveld, mort Corbeels, die kerels hebben nog het vuur gezien; zij maken het ons lastig.

De boeren hadden gehoopt in de massa te kunnen vu-ren, en ze onder een hagelbui van kogels van de baan te keeren. Nu werd de verdediging veel moeilijker.

— Mikken! beval de kapitein. De eerste rangen!

En een oogenblik later:

— Vuur!

Een knetterend geknal scheurde de lucht.

— Feu!

De kogels vlogen door de heesters, waar de patriotten verborgen waren, doch waarboven de witte kruiddampen verraderlijk kronkelden.

— Tweede rij!... Vuur!

— Feu!

Van weerskanten begon het gekerm der gekwetsten.

De vuurroeren knalden gedurende een paar minuten zonder ophouden. Een kruitwolk omhulde de twee vijandelijke gelederen.

Daarop werd alles stil; de dampen verzwonden, en de patriotten zagen de Sanskulotten achteruit trekken.

— Hoerah! Hoerah!... galmde het zegepralend uit hun borsten.

De driehonderd man waren opgesprongen en wilden de Franschen nazetten.

— Halt! beval Corbeels met vlammen blik. Niemand verlate zijn plaats.

— Zij vluchten, kapitein!

— Zij vluchten!... Denkt ge dat dit hun leger is? Het is maar een voorpost. Ginds in het bosch zit het vol Sanskulotten, zoodat gij den wolf in den muil zoudt loopen! Er is wat beters te doen: men bringe de gekwetsten naar het dorp.

De vijandelijke kogels hadden er tien getroffen, maar geen enkele gedood.

De Franschen, daarentegen, lieten lijken achter in de gracht.

Hoeveel?

Dat was onmogelijk te onderscheiden.

Dog zag er niet tevreden uit.

— Wat hebt ge, vriend? vroeg hem Corbeels.

— Niets, Pieter, niets. Maar ik vind het zoo'n gekken spel...

— Wat is een gekkenspel?

— Zoo op een afstand naar malkaar schieten, of liever, met pepernoten gooien. Dat is geen vechten, zeide hij. Men moet dat schurkenvleesch onder zijn klauwen voelen; men moet hun bloed zien stroomen.

— Wees gerust, Dog, het zal wel komen.

— 't Is te hopen, zei de dwerg.

Ook de patriotten vonden dat het er zoo zonderling toe ging.

Hadden de Sanskulotten schrik om den strijd aan te binden?

— Laat ons op hen aftrekken, stelde Dog voor. Onze jongens wenschen niets beter. Wij zwenken rechts, steken de Nethe over en vallen de rakkers op het lijf. Misschien bemachtigen wij hen.

— Maar, bracht Pieter hiertegen in, wij zouden ons laten verpletteren.

— Wij tellen driehonderd man, Pieter. O, laat ons gaan, ik zou ze zoo gaarne onder de oogen zien.

Corbeels aarzelde. Hij had gaarne toegestemd, maar dan kwam hij aan het overeengekomen plan te kort.

Hij zou misschien toch meer naar de uitspraak van zijn onbesuisden moed dan naar de voorzichtigheid hebben geluisterd, toen eensklaps het bleeke, magere gelaat van Eelen achter hem verscheen.

— Ha, vriend! riep Corbeels overmoedig en zegepralend. Het gaat goed. De ruitery en de infanterie hebben reeds rechtsonkeer gemaakt.

— Ik heb het gezien, Pieter, antwoordde de jongeling. Ik meen, dat men demonstratief is op dit punt.

— Wat is dat?... vroeg Corbeels. Wat verstaat gij daar door?

— Dat de wezenlijke aanval op Herenthals niets langs hier zal gebeuren.

— Niet? Langs waar dan?

— Me dunkt dat ze ons hier aan den gang houden. En het zou wel kunnen gebeuren dat wij de massa van het leger onverwachts in de zijde krijgen.

— In welke?

— Waarschijnlijk is 't gros der troepen naar Poederlee afgezakt, en zullen zij ons langs den kant van Vorsselaar overvallen.

— Waarom denkt ge dat?

— Omdat anders de aanval voor goed begonnen zou zijn, omdat de vijand reeds zijn kanonnen vooruit zou hebben gebracht.

Het scherpe doorzicht van den jongen, doch schranderen veldheer was in zooverre waar, dat de Sanskulotten inderdaad gepoogd hadden langs de *Oorlandsche Heide* Herenthals binnen te stormen, doch zij kwamen trikeballen te

kort, om de kanonnen te vervoeren en konden ze niet door de Nethemeerschen krijgen.

De poging mislukte en was de oorzaak van de vertraging. Eelen meende verkeners uit te zenden, doch een stofwolk kronkelde op aan het bosch en dichte drommen Sanskulotten rukten aan.

— Daar zijn ze! klonk het weer.

Ja, daar waren ze, en ditmaal voor goed.

— Jongens, riep Corbeels, het spel zal beginnen nu. Op leven en dood! Leven de jongens!

— Leven de jongens!

Ontzaglijk dreunde die kreet over de beemden.

— *Vive la République!* weerklonk het in de verte, als een hoonende weergalm.

Eelen voelde beenen en handen rillen, niet van schrik, maar van aandoening.

De beslissende slag zou geleverd worden! Op dit oogeblik werd het lot der Kempen, misschien van gansch Vlaanderen beslist.

Het boerenleger lag nu stil, ingetogen tusschen de heesters.

Uit de Benedenpoort zag men Albert Meulemans met nog tweehonderd patriotten aanrukken, volgens het bevel, dat Eelen gegeven had.

Zij moesten daar wachten, zonder onmiddellijk deel te nemen aan den strijd. Het was hun verboden één kogel te verschieten vóór het bevel zou komen.

De jeugdige held had alles berekend, alles gewikt en gewogen.

Ginder verre, langs den kant der Franschen, zag hij een man, op een vaalzwart paard gezeten, vooruit rijden met een staf van officieren.

Het was generaal Jardon in persoon. Hij hield den verrekijker voor de oogen en onderzocht de stellingen van den vijand.

Hadde Eelen zich tusschen de officieren van den staf bevonden, hij zou den Luikerwaal hebben hooren mompelen:

— *Les brigands commencent à s'entendre au métier de la guerre!* Die brigands beginnen verstand te krijgen van oorlog te voeren. Hun stelling is goed gekozen. Hulot!

— *Mon général?*

— Er loopt een rivier tusschen ons en den vijand?

— Ja, generaal, de Kleine Nethe.

— Zijn de bruggen gesprongen?

— Neen, generaal.

— Morbleu, dat valt mee.

— Inderdaad, generaal.

— *En tirailleurs!* riep de generaal.

Jardon keerde zich tot hun kapitein.

— Kommandant, ga die brug bezetten. Het vuur der infanterie zal u beschutten.

Het escadron stormde vooruit.

— *Fantassins, en avant!*

De gelederen der Sanskulotten marcheerden op.

— Niet vuren vóór het kommando! schreeuwde Corbeels.

Eelen naderde Dog, tikte hem eventjes op den schouder en zei:

— Ga nu, jongen, en laat de Sanskulotten uw Vlaamschen dans springen. Gij hebt geduld genoeg getoond, maar kies uw oogenblik.

De oogen van den dwerg glommen met onheilspellenden glans, en een zucht naar overwinning brandde in zijn breet borst.

Hij kroop op handen en voeten door de gracht in de richting der brug.

De ruitery en de infanterie naderden.

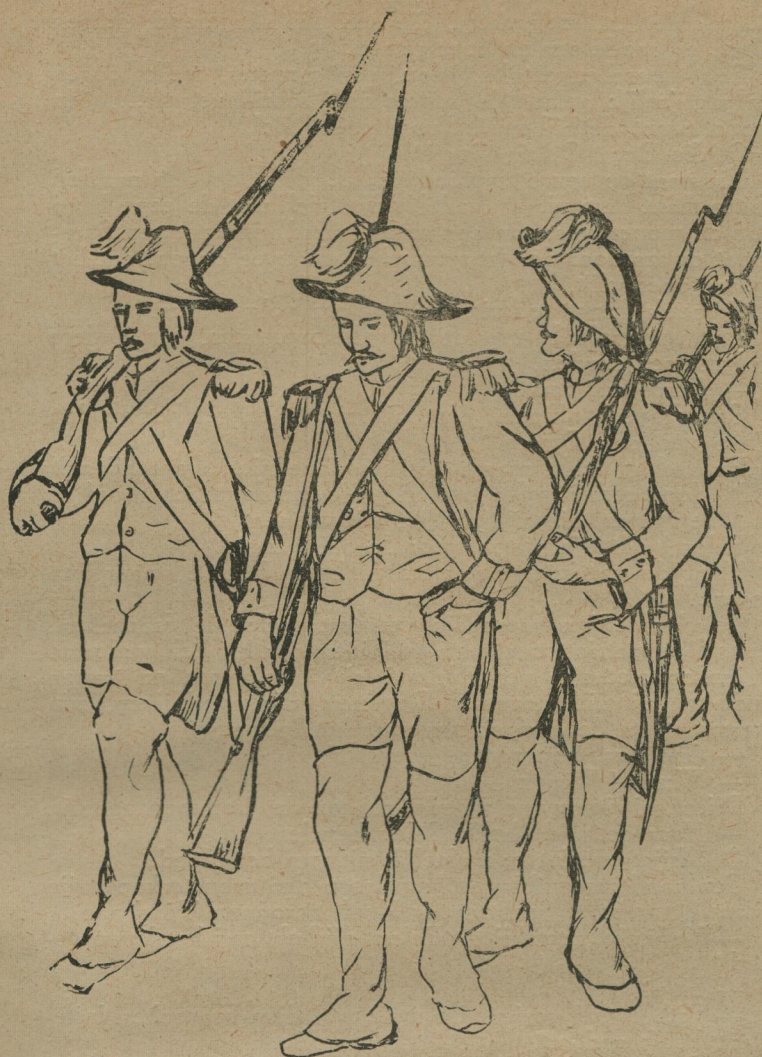
— Jongens, het geweer aan den schouder en mikt op de massa! riep Corbeels. Maar het sein wachten!

Driehonderd vuurroeren piepten door heesters en struiken.

Een doodsche stilte volgde...

De hoeven der paarden trappelden over de brug en geheel het escadron passeerde ongehinderd.

— *Nom de mille bombes*, wat voeren die brigands in het schild, morde Jardon. Wat beteekent dat? Is het domheid? Of krijgslist?

Een patrouille Sanskulotten.

De voetstappen der Sanskulotten weergalmden nu op de brug.

Een groote vlam... een oorverdoovend geknetter... stukken en brokken, wapens en lijken slingerden door de lucht, paarden steigerden of sprongen in de rivier... ruiters vielen uit het zadel en een wolzuil wolkte over de plaats, waar de brug gelegen had.

— Vuur! riep Corbeels.

En driehonderd geweren joegen een hagel van kogels in die vreeselijke verwarring. Ruiters en voetvolk tuimelden in het stof. De brug was gesprongen.

Een daverend hoerah, een triomfantelijk geschreeuw ging op uit de borst der patriotten, terwijl een kreet van wraak en woede hilde boven de Fransche gelederen.

Er rees een vervaarlijke kop, gansch bebloed, maar grijnzend van vreugde, met roode monsteroogen, voor de boeren op.

— Leve Dog! Leve de Dwerg! schreeuwde men.

Corbeels en Eelen snelden naar hem toe.

— Gekwetst, arme Dog?

— Neen, neen, grinnikte hij. Het is niet erg. Het is mijn eigen schuld... Ik had de kruitmijn eens zoo zwaar geladen als ge mij voorschreeft... de lont maar half zoo kort gespannen. Ik wilde het spel van nabij zien. O, hadden er maar wat meer kunnen op staan!

Die onverwachte ontploffing en de losbrandingen der geweren bezaaiden den weg, op de hoogte der brug, met lijken, terwijl er een twintigtal Franschen in de Nethe verdronken.

Jardon beet op de lippen, dat ze bloeden.

De Vlamingen behaalden de eerste voordeelen van het gevecht. Reeds sneuvelden vele Franschen, zonder dat zij eenig verlies ondergingen.

Maar met den verrekijker had Jardon zich van de positie der boeren overtuigd.

In wanorde kwamen ruiters en voetvolk met talrijke gekwetsten terug. De eersten hadden een waadbare plaats moeten zoeken en, gelukkig voor hen, deze spoedig gevonden, vermits de rivier over 't algemeen ondiep is.

Dit gebeurde nochtans onder het vuur van den vijand, en meer dan één kogel der boeren wierp paard en berijder neêr.

Jardon had zijn wraakplan spoedig genomen.

De Sanskulotten schaarden zich in rijen en begonnen op de struikgewassen te vuren.

De vijand antwoordde niet.

— Het is verloren lood, mompelde Jardon. *Cessez le feu.* De kerels zijn buiten schot en weten het. Ik had gewild dat zij, ouder gewoonte, ook wat kruit nutteloos zouden verbranden. Dit heeft een dubbel voordeel: Ze schieten hun munitie op, en duiden aan waar ze liggen. Ditmaal echter schijnen er bekwame aanvoerders te wezen.

Hij wendde zijn paard om.

— *La cavalerie!* schreeuwde hij.

De jagers te paard kwamen aangerend.

Hij zou het zegekraaien wel smoren in de kelen der brigands. Hij gaf bevel dat de drommen der fantassins dicht aan elkander zouden aansluiten en draafde yervolgens den weg op het bosch in.

Corbeels juichte reeds, als was de eindoverwinning behaald.

Eelen bleef denkend en ingetogen.

Ja, de zaken namen een gunstige wending, doch al de voordeelen, die tot hiertoe behaald werden, had hij voorzien.

— Gij kijkt zoo somber, Eelen! riep Corbeels blijmoedig. Hé, hé, jongen, 't gaat zoo slecht niet!

— Neen, zei Eelen, integendeel, het gaat goed.

— Waarom staat ge dan achter uw bril te turen als een lijkbidder?

Dog, die zijn bebloed gezicht had afgewasschen, keek den jongen overste met belangstelling aan. Hij gevoelde eerbied, veel eerbied voor dit schrander manneke.

Zoolang die niet juicht, dacht de dwerg, is het er nog niets meê.

— Wat vreest gij dan, Eelen?

— De tegenhanger van onze kruitmijn, die zoo goed is geslaagd. Het poets-wederom-poets van den vijand, als ik mij zoo mag uitdrukken.

— Hoe zouden zij?...

— Met hun kanonnen.

Dit woord wierp een ijskoud stortbad op de patriotten, die rond hun aanvoerders geschaard stonden.

— Ja, de kanonnen, dat is erg, zei Corbeels, maar een kanonkogel kan toch zooveel verwoesting niet aanrichten...

— Ze zullen met geen kogels of bommen schieten, maar met schroot. De kanonnen moeten wij bemachtigen, maar dat kan niet.

— Denkt ge dat, kapitein? vroeg een stem.

Eelen keek den dwerg, die de vraag gesteld had, vriendelijk aan.

— Ja, jongen, dat weet ik wel, gij zoudt het beproeven, maar dat gaat niet. Waren zij eerst met de kanonnen begonnen, hadden zij die langs dezen kant over de brug gebracht, zooals ik een oogenblik durfde hopen, konden we dan de mijn hebben laten springen en vooruit gerukt zijn, om het grof geschat te bemachtigen. Al hadden honderd of tweehonderd der onzen er het leven bij ingeschoten, dit ware niet, geweest. Daarom staat Albert Meulemans ginds aan de Benedenpoort met zijn mannen. Maar de vijand heeft zijn voorzorgen genomen. Om ze nu te krijgen, zou men gan-ch het leger moeten overrompelen, dat wil zeggen de volledige overwinning behalen... En dat kan niet, neen, Dog, mijn goede vriend, neen, ge hoeft me zoo niet te bekijken met oogen, die uw lust verraden om het te beproeven, het kan toch niet.

— Zie, kapitein, wat doen ze nu? riep een der boeren.

De Sanskulotten brachten omvergehakte hagen aan en groote stapels mutsaard, die zij in de weide langs de Nethe plaatsten.

— Wat ze doen? antwoordde Eelen. Wel, ze maken verschansingen, om hun slagorde te ontplooiën, opdat wij niet meer in de kolom zouden kunnen vuren.

— Neen, zei Corbeels, want ziet, de gelederen rukken aan, man tegen man.

— Legt u allen op den buik! schreeuwde Eelen, wit als de dood en met een stem, trillend van angst.

Doch niemand gehoorzaamde.

— Plat op den grond, voor den duivel! brulde Eelen met een kracht, die men zulk tenger lichaam niet zou hebben toegeschreven. Corbeels, dwerg, geeft het voorbeeld!

— Waarom?

— Valt, valt! gilte hij. Ziet!

En hij wierp Corbeels en Dog omver.

De dichte drommen gingen uiteen als een reusachtige dubbele poort, en toen zagen zij één sekonde... zwarte wagentjes... vuurmonden... mannen met vlamme londen... vier vuurstralen...

Een orkaan van vlammen en donderend gebulder loeide door de heesters... Stammen, takken, twijgen kraakten en vielen neer op de patriotten.

Zij, die naar het woord van Eelen hadden geluisterd, hoorden den verdelgenden cycloon boven hun lichaam gieren en zagen rond zich twintig, dertig, veertig, of meer gekwetsten en gesneuvelden vallen.

Eelen, Corbeels en Dog bleven ongedeerd.

Nu ging er een gekerm op bij de patriotten, een zegezing bij de Franschen.

De reusachtige menschenpoort werd weer gesloten.

— Naar Herenthals! kreet Eelen.

Helaas, het was niet noodig... Verschrikt, vluchtten de boeren naar de Benedenpoort, niet meer luisterend naar het bevel der aanvoerders.

De ruitery stormde nu vooruit... Zij waadde door de rivier en galoppeerde over de baan, in een bliksem van staal en zwaarden.

Corbeels zag wat er zou gebeuren... De vluchtelingen moesten worden ingehaald, neergesabeld, overrompeld!... Paniek! In het dorp de nederlaag.

— Houdt stand! Houdt stand! schreeuwde hij.

Als een brullend wouddier bonsde Dog over den weg.

Hij vond Meulemans met nog een twintigtal mannen meêgesleept en aangetaast door de koorts der paniek; de anderen waren reeds door de poort.

Met zijn breede armen versperde hij den weg.

— Jongens, blijft staan! brulde hij.

En wijl de stroom voort wilde, greep hij twee der vluchtelingen en slingerde ze tegen den grond.

Daarop nam hij zijn pistool.

— Wie een stap verder waagt, dien schiet ik neder.

Hij zou het gedaan hebben.

De patriotten bleven staan. Daar weerklonken de stemmen hunner oversten, de stemmen van Eelen, Corbeels en Meulemans.

— In 't gelid, jongens, in 't gelid!... Hier, die geweren bezitten!

In een oogwenk was door de moedigsten een carré gevormd; daar kwam de ruitery aangeloeid...

Dog stond in de eerste rij; hij had tusschen zijn gordelriem de bijl uitgehaald.

Corbeels liet in allerijl de geweren laden.

De ranke gestalte van Eelen, gesloten in den langen, zwarten jas, stond naast het carré.

Geheel zijn wapenrusting bestond uit een pistool... één schot...

De paarden waren nog drie sprongen van hem af.

Zijn schrille stem weerklinkt onder al het rumoer:

— Vuur!

Een scheurend geknetter breekt los. Ruiters bonzen neder... Onbeschrijflijk nu is de verwarring van menschen en paarden, de chaos van kreten, vloeken, verwenschingen en gejammer... Men staat man tegen man... Scherp en schril klinkt de stem van Eelen:

— Moed, jongens! Moed!

Een ruiter stort op hem toe met geheven sabel.

De jongeling heft het pistool op, mikt en zijn aanrander zwaait met de armen in de lucht en tuimelt uit het zadel.

— Hakt door, vrienden!... Ze wijken!

Hij herlaadt zijn pistool en spreekt woorden van moed.

Plots ziet hij een menschengestalte opdoemen, die tegen

de paarden omhoog vliegt, die een wijl slingerend, gulpen bloed en roode stralen doet gutsen.

Een menschengestalte, neen, een monster, welks oogen en afgrijselijk gelaat de ruiters met schrik vervult... één stond, want de bijl klieft hun den schedel.

O, die Dog! O, die Dog!

Hij staat op een steigerend paard, vliegt op den naasten ruiter, hakt hem uit het zadel, grijpt zich met de eene hand aan de manen vast van een ander paard, en kapt een Sanskuloet dwars door den kop tusschen de twee oogen, dat het gelaat openspijlt.

Corbeels dringt vooruit, zijn mannen volgen hem.

Een ruiter vlucht met een afgehouden arm, een andere volgt... een derde...

— *Sauve qui peut!*

Een Fransch officier grijpt zijn pistool en zet het op den slaap van den Dwerg.

Een schot knalt, maar 't is het zijne niet, want hij zelf valt, door een kogel getroffen, en Dog slaat het hoofd af van een jager, die zijn officier wil wreken.

Eelen laadt zijn pistool voor de derde maal.

Maar de ruiters vluchten verminkt en bebloed naar hun leger...

De slachterij is vreeselijk geweest onder de Franschen, terwijl de patriotten slechts weinigen der hunnen verloren.

Jardon ziet zijn venielde ruitery terugkeeren en tranen springen uit zijn oogen... Degenen, die overblijven, zijn verminkt en de doodskleur verft hun gelaat.

— *Citoyens, vengeance!* roept hij.

— Wraak! Wraak!

Driest, uitzinnig van woede, rukken de drommen vooruit.

— Naar de stad! heeft Eelen bevolen.

Dog hijgt en ziet er walgelijk uit van het bloed.

Een rood zweet biggelt hem langs den monsterkop; zijn rosse haren staan recht en er kleeft geronnen bloed aan.

— Kapitein, zegt hij tot Eelen, gij hebt mij het leven gered!

— Hoe?

— Ik heb wel gezien dat uw kogel dien Franschen luitenant heeft gedood.

— Dat was mijn plicht, Dog.

— Ik zal het onthouden, kapitein.

— Mogen wij ons leven vandaag allebei opofferen voor het vaderland, jongen, want ik vrees met u dat de onzen het niet zullen uithouden... Waren het jongens als deze, maar... velen zien den vijand voor de eerste maal.

Op de markt van Herenthals schikten Corbeels en Eelen met spoed de vluchtelingen in het gelid.

Eelen ging voor hen staan.

— Vrienden, sprak hij, ik moet u een woord zeggen...

Eer er twee minuten verlopen zijn, zal de Franschman hier binnenstormen. Aan vluchten valt niet meer te denken. Al de wegen zijn afgesneden. Er is nog één uitkomst: de overwinning. Moeten wij sterven, dan zij het met het wapen in de hand voor het lieve vaderland. Maar vluchten zal niet één.

— Neen, neen! riepen allen.

Dan trad een plechtige stilte in. Alleen het gejammer van vrouwen en kinderen weerklonk.

« Langs de huizen, zegt Conscience, zaten rondom de markt, op hoopen beddegoed, de vrouwen en kinderen, die uit de omliggende dorpen naar hier (Herenthals), waren gevlucht. Velen weenden en kloegen over hun bitter lot; de meesten aanschouwden in stommen angst en roerloos het koortsig gewoel der mannen. Bij het stadhuys, onder den klokketoren, had men den grond met stroo overdekt; op dit legerbed zaten of lagen een vijftigtal gekwetsten, met het hoofd en de armen in bebloede doeken gewonden. Tusschen hen wandelden eenige gasthuisnonnen, om voedsel, hulp en troost te brengen aan wie zulks mocht behoeven. De weldadige zusters verzorgden hunne ongelukkige landgenooten met de teederste bekommernis, met de innigste liefde ».

In een nota voegt de schrijver er bij: « De gasthuisnonnen waren alsdan reeds te Herenthals uit hun gesticht gejaagd, doch hadden het Begijnhof betrokken ».

Corbeels toonde met de hand dit hartverscheurend schouwspel.

— Ziet daar, jongens, sprak hij, wat gij te verdedigen hebt tegen de barbaarschheid en de wreedheid van den dwingeland: vrouwen, kinderen, gekwetsten.

Nu volgde een drukkende, plechtige stilte.

De Sanskulotten rukten de stad binnen.

De eerste gelederen konden denken dat de vijand gevlucht was en men een verlaten gemeente binnentrok, maar dit was een schijnbare, bedrieglijke kalmte.

Plots klonk er een krachtige stem:

— Vuur!

Een donder barstte los... vensters, deuren, daken, keldermonden, spuwden vuur en lood. Een regen van stoelen, potten en steenen, viel op de gelederen en een ijzelijke verwarring ontstond bij den vijand.

— Vooruit, jongens! riep Corbeels en stortte met zijn manschappen op de Sanskulotten.

Bloedig, hardnekkig, lijf tegen lijf, man tegen man, was de worsteling, een worsteling op leven en dood.

De Sanskulotten weken, maar de aankomenden drongen hen vooruit.

Hoe meer er vielen, des te meer kwamen er.

Jardon, die overeind in de stijbeugels stond, kon niet alles bemerken, wat er in de straten gebeurde. Maar hij zag toch de vuuroeren in de vensters en den regen van allerlei voorwerpen.

— *Enfoncez les portes et massacrez tout!*

Zijn kommando rolde van mond tot mond, van achter naar voren:

— Beukt de deuren in en vermoordt alles!

De kolven der geweren bondsden op de deuren, de sloten sprongen, en er werd gestreden in de gangen, op de trap, in de kamers boven, in de kelders, op het dak!

— *Massacrez tout!* Vermoordt alles! Vrouwen, kinderen, gekwetsten, grijsaards! Alles, alles, alles!

De bajonetten rookten van bloed en doorstaken tien borsten op één minuut.

Een dolle woede, een razende moordlust, een waanzinnige bloeddorst had zoowel de Vlamingen als de Fransen aangegrepen.

Vluchten!

Niet één, niet een enkel, die er aan dacht.

Men doodde, men werd gedood.

Men trof en voelde tegelijkertijd iets kouds in het lijf dringen, een nevel voor de oogen schuiven, een ratel in de keel reutelen.

Niemand dacht er aan genade te vragen, of genade te schenken. Men kende maar even den vijand. Men zwaaide en men stak, men zwaaide, men moordde in het rond.

De gekwetsten maakten elkander af op den grond, terwijl de vechtenden beiden vertraptten.

Corbeels en Dog waren geen menschen meer, maar wel maaiers van den dood.

Zij vochten in de straat en hoopten de lijken rond hen.

Al de huizen waren vol strijders; meer nog, men klom er op; men vocht in de goten en twee, die elkander trachtten te verwurgen, rolden naar beneden en verpletterden er twee anderen.

De vrouwen en kinderen op de Groote Markt lagen met het gezicht tegen den grond.

Verscheidene vrouwen stierven van schrik; moeders liepen met hunne kinderen weg, sprongen er van angst mede in de rivier en verdronken.

O, dat was een schouwspel, zooals men er nooit een beleefd had.

Twee mannen slechts, twee mannen van al die honderden waren niet aangetast door dien krankzinnigen moordlust. Twee hoofden dachten, twee gaven bevelen.

Twee monden spraken nog woorden, als er slechts rauwe kreten ontsnapten aan de kelen der anderen. En wat ze zeiden, werd door de tierende, moordende massa gehoord en deze gehoorzaamde onwillekeurig, onbewust, niet uit besef van plicht of tucht, niet redeneerend, maar werktuigelijk, uit instinkt.

En die twee mannen hadden hun uiterlijke kalmte niet verloren. Beiden beschouwden het moordtooneel, beiden kommandeerden:

— *Avancez... Attaquez à droite... Enfoncez ce carré...* klonk het eenerzijds in het Fransch.

— Moed, jongens!... Langzaam wijken... zóó... heel langzaam... Door deze straat. Brengt de Sanskulotten langzaam vechtend in deze straat; de huizen zitten hier nog vol van de onzen.

En trouw werd het kommando uitgevoerd.

Hoe verder de Sanskulotten doordrongen in de stad, des te meer huizen stichtten moord en vernieling.

Twee mannen, die elkander zagen op een afstand, gescheiden door de lange straat, vol strijders, vol lijken, vol wapens, vol bloed.

De een donker, somber, zwart, met lange klisharen, met den ouden met veeren versierden hoed op het hoofd, met verscheurde, gehavende kleederen, op zijn vaalzwart, apocalyptisch paard gezeten.

De andere bleek, met een bril, blondharig, gesloten in een onberispelijk zwart toegeknootten jas, een schoolmeester, een koster, al wat ge wilt, behalve een veldheer, tusschen het gewoel en het gekerm van het moorddadigste gevecht.

Beiden zijn de geest, de hersens der twee massa's, die elkander vernielen.

Beiden hebben een geladen pistool in de hand, zonder het af te schieten; beiden denken, beiden wikken, wegen.

De eene is Jardon.

De andere Eelen.

Huis voor huis wordt veroverd, huis voor huis wordt uitgemeord.

Eelen ziet de onvermijdelijke nederlaag.

Een oogenblik denkt hij er aan de witte vlag te hijschen. Jardon zou aannemen te parlementeeren, hij is er zeker van.

Maar wie, wie zal de twee massa's vaneen rukken? Dat is onmogelijk. Een moet uitgeroeid worden, een moet bezwijken, al zou de overwinnaar zieltoegend neervallen op het lijk des overwonnenen.

— Wijken! Langzaam wijken!... Langs hier, jongens!

Ze zijn op een plein gekomen.

De strijders hijgen. Ze zijn vermoeid van 't moorden.

Er is als een verpoozing in den wilden strijd. Eelen trommelt de zijnen bijeen en dekt de vlucht van vrouwen en kinderen, ten minste van die nog vluchten kunnen.

— God beware de anderen, fluistert de jongeling met droefheid.

Sinds den middag duurt de strijd. De zon zinkt reeds ten westen en de hemel is rood gekleurd, als droop hij ook van het bloed.

In de bosschen kunnen de boeren zich vereenigen. De nacht zal hen redden... Zonder Eelen werden zij tot den laatsten man uitgeroeid.

— Wijken! Wijken!

En al vechtend, trekken zij de stad uit.

Zeshonderd der hunnen liggen gesneuveld in de meersch, aan den heesterkant, in de straten, in de huizen van Herenthals.

Maar elk der zeshonderd Vlamingen heeft tot makker het lijk van een Franschman.

De Fransche veldheeren mogen in hunne verslagen de waarheid hebben verdraaid, doch het is bewezen dat er van het 5e regiment jagers te paard, van de 48e brigade en van de compagnie artillerie niet veel zijn teruggekeerd; het is bewezen dat 14 groote karrevrachten met Fransche gekwetsten moesten vervoerd worden, en dat de andere troepen van Jardon zóó uit den strijd kwamen, dat men er geen melding van maakt.

De aftocht was begonnen. Pieter Corbeels kon ongeveer 300 man naar Lichtaert brengen en Eelen verschool zich met 200 in de bosschen tusschen Herenthals en Bauwel.

De kalme nacht, met duizend rustig pinkende sterrekens, lag reeds over de Kempen uitgestrekt, toen het moorden te Herenthals nog altijd voortduurde.

Doch het bloed koelde den wraaklust niet van de schelmen.

Een helsche gedachte vloog door hun brein: het vuur brengen in die stad, waar nog alleen gekwetsten, grijsaards en kinderen waren.

De gloed zou loeien over gansch de Kempen; tien uur in het rond zou de lucht er rood van zien.

Tien uur in het rond zouden de brigands, verstomd van

schrik, de vreeselijke toorts van den Franschman zien vlammen. Tien uur in het rond zou men met benauwd harte denken aan de wraak van den Franschman.

De rosse gloed zou geheel Vlaanderen kleuren, zou geheel Vlaanderen door de overwinning melden van de Sanskulotten, de verplettering van de brigands.

Een wespennest brandt men uit en serpenteneieren verplet men onder den voet, had Jardon gezegd... En toen men kwam vragen wat er met Herenthals moest gedaan worden, luidde het korte antwoord:

— Steekt de stad in brand!

Enkele minuten later kraken de sparren van eenige daken en de vlammen slaan boven de nokken uit.

Een felle Oost-Noorderwind wakkert de vlammen aan; de gloed loopt van huis tot huis, met een gefladder in de lucht van waaiende banieren.

Banieren van vlammen, ja, zijn het, die met schitterende plooiën ontrollen in den nacht. Akelig wapperen zij door den donkeren hemel, met huilende golvingen... Banieren zijn het, banieren van verwoesting, zegevierend tot de wolken!

Het zwerk brandt, de vlam loeit!

Herenthals heeft een vreeselijken kam van vuur, en het schudt een bui van vonken uit zijn vlamme manen.

Van verre zou men zeggen reusachtige haarlokken, die verwilderd slingeren door den wind.

Heller, feller, knappert en vlamt de toorts en verspreidt uren en uren in den omtrek een donkerrooden gloed.

Geheel de Kempen wordt er door verlicht.

In al de dorpen, in al de steden, staren duizenden Vlamingen met beklemden boezem het vreeselijk schouwspel aan...

Uren en uren ver gloort de gloed door den donkeren nacht.

Turnhout, Antwerpen, Lier, Mechelen, Aarschot, Diest, al de dorpen en gehuchten, die er tusschen liggen en Limburg in, zien den hemel blaken.

In dien verschrikkelijken brand zijn, volgens de getuigenis van generaal Durutt, 400 menschen, meest vrouwen, ouderlingen en gekwetsten omgekomen.

's Anderdaags lag Herenthals in asch en tusschen de rookende puinen grijsden de verkoolden lijken.

Op zijn zwartvaal paard, verlicht door den vuurgloed, omringd door geheel zijn leger, stond Jardon op een half uur afstand van de in vlammen opgaande stad naar het schouwspel te turen.

Zijn donker gelaat, dat door de ontzettende vuurzee verlicht wordt, geeft vreugde, noch woede, haat, noch wraaklust te kennen.

In gepeinzen verzonken, zag hij de Vlaamsche stad in rook en gensters de lucht invliegen.

Dat was zijn werk.

Eelen zat den ganschen nacht doodsbleek aan den zoom van een bosch, en hield den somberen blik onafgebroken op het ijselijke tooneel gevestigd.

Pieter Corbeels, in de bosschen van Lichtaert verscholen, wrong de handen en weende. Aan zijn zijde stond Albert Meulemans, met de armen overeen, in stoïcijsche kalme de kronkelende vuurslangen, de roode tongen na te zien, die den hemel likten.

Van Dog wist men alleen dat hij binnen de brandende stad was teruggesnel, nadat de patriotten hem met geweld uit den vuurpoel hadden getrokken.

Was hij ook in de vlammen omgekomen?

HOOFDSTUK VII.

EEN ENGEL.

De Franschen, die Herenthals deden vlammen als een ontzaglijke toorts van wraak, konden wel den schrik jagen in het hart der stedelingen, maar den dapperen Kempischen jongen zijn moed ontnemen, neen, dat niet. Hadden die braven niet allen beloofd hun leven te zullen offeren?

Het uitwerksel, dat de Sanskulot van zijn barbaarschheid had verwacht, viel heel anders uit.

Nu barstten de verontwaardiging en de woede los over geheel het Noord-Oostelijk gedeelte van Antwerpen als een bukkruitton. Dood den moordenaars! De strijders stonden als uit den grond op; gansche troepen stroomden in de richting van Gheel, waar het vereenigingspunt was.

De commissaris Millot zendt een koerier naar Antwerpen en zijn brief is een ware alarmkreet:

« De brigands vermeerderen van stond tot stond. Meer » dan honderd trekken er voorbij op een uur. Hulp, dringende hulp, is noodig ».

De vaderlanders, die van Turnhout, Duffel, Lier en Boom werden verjaagd, trekken, zoo goed mogelijk gewappend, de Kempen in.

De kommandant van Antwerpen, de beruchte generaal Lautour, wiens gehate naam op het zwart boek der Vlamingen mag geschreven worden, naast de namen van Béguinot, Chabert, Jardon, Levêque, Colaud, Frantzén, Ros-tollant, Dargonne, Durutt en zooveel anderen. Lautour ontvangt het bericht, dat de brigands reeds ten getale van tien duizend te Gheel en omstreken zijn.

« Zij hebben kruit en wagens, luidt de mededeeling, en werken ijverig aan het maken van kardoezen ».

De Franschen krijgen schrik.

Van Gansen was na den brand van Herenthals gezien op twintig punten tegelijk en daarop weer verdwenen. Waar is hij? Waar is hij? Dat hij kome; de boeren zijn bereid om te velde te trekken tegen den Franschman! Dat hij kome en hen geleide! Men weet dat Eelen elders handgemeen is, dat Corbeels opnieuw naar Diest afzakt.

— Maar Van Gansen? Waar is Van Gansen?

Het gerucht loopt reeds dat de Franschen hem verraderlijk hebben opgelicht en gefusilleerd. Anderen beweren, dat hij vergiftigd werd.

De ontmoediging, of liever, de wanhoop begint de harten den patriotten reeds aan te grijpen.

Maar plots verschijnt hij te Putte bij Mechelen. Met een handvol boeren is hij daar aangekomen. Hij loopt de dorpen af als een apostel en laat allerwege de noodklok kleppen. De dorpelingen komen toegesnel en zijn weldra met duizend man bijeen.

Van Gansen zal langs Heyst-op-den-Berg en Westerloo naar Gheel en Moll oprukken.

De groote straat van Putte wemelt reeds vroeg van krijgslieden. De patriotten scharen zich in gelid bij het roffelen der trommen.

Wij zeggen krijgsvolk, doch hadde men niet geweten dat hier waarlijk een kamp moest worden geleverd op leven en dood, dat het pleit van dwingelandij en vrijheid op het punt was beslecht te worden, men zou gewaand hebben, zich voor een dier stoeten te bevinden als de Vlamingen ten allen tijde pleegden te vormen, die landelijke uitstapjes ten doel hadden; deze schaar geleek niet slecht op een Zondagsche groep meezenvangers.

Dien indruk ontving men des te meer, wijl van menigen hoed of pet roode of blauwe linten wapperden, en aan de roeren der geweren en aan het staal der pieken allerhande voorwerpen waren opgehangen, als pakjes en toegeknoopte zakdoeken, die mondbehoeften of kleederen bevatten.

Bovendien waren die duizend mannen over het algemeen vroolijk gestemd.

Wel voelden sommigen hun hart bevangen bij de gedachte, dat men ging vertrekken, dat men de geboortestreek verlaten moest; wel daalde er een heimwee naar ouderlijken of echtelijken haard in het hart der gevoeligen en teederen, doch dit waas van treurigheid klaarde spoedig op. Boertige zetten, geestige kwinkslagen werden als een kruisvuur gewisseld.

Op bevel van Van Gansen werd de schaar in beweging gebracht.

Het was een blanke Novemberochtend... Over de stopelvelden en langs de reeds verbruinde kruinen der boomen slierde een tintelende nevel, waardoor de zon rozige striemen priemde.

Lodewijk van Laeken

DE BOERENKRIJG

Volledig verhaal over den
Heldenstrijd der Boeren

in

1798

L. OPDEBEEK - UITGEVER - ANTWERPEN

Lodewijk van Laeken

DE BOERENKRIJG

VOLLEDIG VERHAAL OVER DEN

HELDENSTRIJD DER BOEREN

IN

1798

L. Opdebeek = Uitgever = Antwerpen